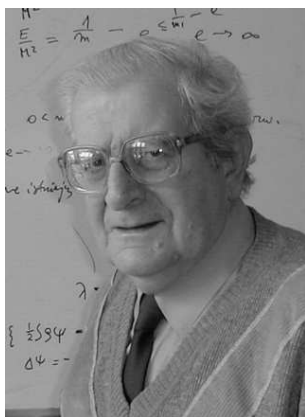

Z żałobnej karty

Adam Rybarski (1930–2001)

A. Rybarski

Adam Władysław Rybarski urodził się 28 lutego 1930 roku w Żywcu w rodzinie rzemieślniczej. Po ukończeniu w 1948 roku żywieckiego Gimnazjum i Liceum im. Mikołaja Kopernika, studiował do 1952 roku na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Aspiranturę w Instytucie Matematycznym Polskiej Akademii Nauk ukończył w 1957 roku jako kandydat nauk matematycznych (promotorem rozprawy *Metody wariacyjne w teorii generatora synchronicznego* był profesor Stefan Drobot), a w 1959 roku decyzją Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej do spraw pracowników nauki otrzymał tytuł docenta. W latach 1961–62 w Kijowie, pod kierownictwem prof. Jurija A. Mitropolskiego, zajmował się metodami dynamiki

nieliniowej. W 1967 roku nadano mu tytuł profesora nauk matematycznych.

Od 1950 roku pracował w Instytucie Matematycznym PAN, najpierw pod kierunkiem profesorów Jana Mikusińskiego, Stefana Droboła i Mieczysława Warmusa, a po 1959 roku sam objął kierownictwo tzw. Grupy Technicznej B, gdzie badano m.in. zastosowania równań różniczkowych w naukach technicznych. Po roku 1968 nie zezwolono mu na dalsze kontynuowanie współpracy z IM PAN.

Równocześnie, od 1954 roku pracował na Politechnice Wrocławskiej w katedrze profesora Władysława Ślebodzińskiego, od 1957 jako adiunkt. Następnie od 1960 roku kierował tą katedrą, która – jak dziś powiedzieliśmy – prowadziła zajęcia usługowe z matematyki dla całej Politechniki. Po reorganizacjach, w 1969 roku stała się ona częścią Instytutu Matematyki i Fizyki Teoretycznej PWr. Przez krótki czas pracował również w opolskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej.

Na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego Adam Rybarski prowadził na początku zajęcia zlecone na Sekcji Technicznej studium dla pracujących. Później, od roku 1970 zatrudniony na stałe, kierował Zakładem Analizy Matematycznej w Instytucie Matematycznym UWr. Przez lata wspólnie z profesorami Andrzejem Krzywickým i Hanną Marcinkowską prowadził seminarium z równań różniczkowych w IM UWr.

Był członkiem Polskiego Towarzystwa Matematycznego (przez wiele lat w zarządzie Oddziału Wrocławskiego, w tym pełniąc funkcje wiceprezesa i prezesa), Polskiego Towarzystwa Fizycznego, Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej oraz Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego.

Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski w 1979 roku.

Zmarł 18 lipca 2001 roku po ciężkiej chorobie, zaledwie w pół roku po przejściu na emeryturę.

Działalność naukowa profesora Adama Rybarskiego była związana głównie z równaniami różniczkowymi fizyki matematycznej (od modeli drgań nieliniowych poprzez zasady wariacyjne w hydromechanice, teorię sprężystości do równania filtracji w ośrodkach porowatych) oraz z nierównościami całkowitymi typu Hardy'ego i Sturm–Liouville'a w analizie matematycznej.

Publikował prace naukowe samodzielnie i wspólnie ze Stefanem Drobotem, Stanisławem Gładyszem, Bronisławem Florkiewiczem, Andrzejem Krzywickým, Antonim Mazurkiewiczem, Janem Mikusiem i Czesławem Ryll-Nardzewskim.

Badał m.in. linearyzacje równań drgań nieliniowych, aproksymacje rozwiązań równań ośrodków sprężystych, zagadnienie odwrotne w teorii drgań (chodzi tu o identyfikację potencjału w nieliniowym równaniu drugiego rzędu na podstawie funkcji okresu drgań), nierówności całkowo-różniczkowe typu Hardy'ego, Wirtingera i Sturm–Liouville'a, wraz z warunkami ich optymalności, istnienie rozwiązań automorficznych równania Boussinesq'a.

W tym miejscu wspomnę tylko o pracy z hydromechaniki teoretycznej z 1958 roku, opublikowanej wspólnie ze Stefanem Drobotem w prestiżowym czasopiśmie *Archive for Rational Mechanics and Analysis*, która wywołała znaczne zainteresowanie w świecie i wysoką ocenę w *Mathematical Reviews*. Wyniki Adama Rybarskiego z nierówności analitycznych trafiły do klasycznej monografii Dragoslava Mitrinovicia i współpracowników.

Studiował z zapalem i matematykę i fizykę, wybierając w końcu matematykę jako główną specjalizację. Wraz z Kazimierzem Urbanikiem oraz Julianem Pancem i Adamem Sulińskim tworzyli tzw. „Grupę Abelową”, wspólnie pogłębiając wiedzę z nauk ścisłych.

Publikował raczej niewiele (19 prac w czasopismach o zasięgu międzynarodowym, notowanych w *Mathematical Reviews* – patrz lista publikacji

poniżej, ponadto kilka w języku polskim), ale często pisał do szuflady. Było to konsekwencją jego podejścia perfekcjonisty: albo coś ma być zrobione doskonale, albo wcale. Choć często dzielił się finezyjnymi pomysłami analitycznymi, to trudno było wydobyć z jego szuflady coś, co on uznałby za warte samodzielnej czy wspólnej publikacji.

Podobnie było z jego wykładami. A prowadził ich wiele i różnorodnych: od analizy matematycznej i algebry liniowej poprzez równania różniczkowe, rachunek wariacyjny, teorię sprężystości aż do teorii miary i całki oraz analizy funkcjonalnej. Bywały wykłady wspaniałe i – mniej ciekawe. Pamiętam wykład monograficzny Profesora z nowoczesnych metod rachunku wariacyjnego w roku 1979–80, zakończony egzaminem dla studentów polegającym na samodzielnym, kilkunastostronicowym opracowaniu pewnego nowego zagadnienia.

Trudno było trafić do grona uczniów Profesora, bo choć był dla młodych wielce życzliwy, to kryteria narzucał wysokie. Dla przykładu: referat na seminarium planowany na 45 minut mógł, po uwagach Profesora co do formy i treści, potrwać i kilka dwugodzinnych posiedzeń.

Wśród uczniów Profesora, którzy zetknęli się z nim w różnych momentach swoich studiów bądź kariery profesjonalnej są m.in. Barbara Alfawicka (wypromowana przez niego na doktora nauk matematycznych), nieżyjący od roku Bronisław Florkiewicz, Jan Goncerzewicz, zmarły w 1998 roku Anzelm Iwanik, Krzysztof Janczewski i Antoni Mazurkiewicz (obaj doktoranci Profesora), Michał Morayne, Wojciech Okrański, Józef Osada, Wiesław Szwiec (doktorant Profesora), Krzysztof Tabisz, Waław Timoszyk, Wojbor A. Woyczyński.

Konsekwencją jego wielkiego wycucia fizyki i pasji do przeprowadzania obliczeń był też styl jego działalności w zastosowaniach matematyki. Wspomnę o kontaktach z COPGO „Poltegor” na początku lat siedemdziesiątych, kiedy to grupa, w której ważną rolę grał profesor Adam Rybarski, opracowywała modele infiltracji i szczywania wody w nieckach kopalni odkrywkowych. Przez wiele lat współpracował z Katedrą Matematyki Akademii Rolniczej we Wrocławiu (badając zagadnienia hydrologii) i z seminarium z automatyki na Politechnice Wrocławskiej.

Miał wszechstronny umysł i ogromną wiedzę. Zainteresowania też miał szerokie: ciekawiły go nowinki techniczne i historia matematyki (szczególnie niemieckiej). Testował pierwsze kalkulatory i zegarki elektroniczne, analizował działanie pierwszych komputerów osobistych, starając się samodzielnie odkryć zasady ich funkcjonowania i sprawdzić poprawność i dokładność fabrycznie zaimplementowanych algorytmów. Od botaniki, przez fotografię, motoryzację aż do astronomii – fascynowało go mnóstwo rzeczy, które często widział jako potencjalne obiekty do stworzenia dla nich modeli matematycznych, ulepszenia tego, co zrobili inni. O tych jego hobby krążą liczne anegdoty.

Był człowiekiem o niezwykle wysokim poczuciu honoru osobistego, którego poglądy (często kontrowersyjne) i spostrzeżenia (często nieoczekiwane), nierzadko zmuszały do głębokiej refleksji.

Piotr Biler
we współpracy z *Andrzejem Krzywickim*
i *Krzysztofem Tabiszem*

Lista publikacji Adama Rybarskiego
wg *Mathematical Reviews*

- [1] S. Gładysz, A. Rybarski, *On modelling three-dimensional fields by a plane field of current*, Zastos. Mat. 2 (1955), 150–160.
- [2] A. Rybarski, *Über eine gewisse Linearisationsmethode der Differentialgleichungen vom Pendeltypus*, Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math. Astronom. Phys. 6 (1958), 175–179.
- [3] S. Drobot, A. Rybarski, *A variational principle of hydromechanics*, Arch. Rational Mech. Anal. 2 (1958/1959), 393–410.
- [4] A. Rybarski, *A method of linearization of differential equations of the type of the pendulum equation*, Zastos. Mat. 5 (1960/1961), 247–259.
- [5] A. Rybarski, *Linearisation der Differentialgleichungen vom Pendeltypus*, Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math. Astronom. Phys. 10 (1962), 217–220.
- [6] A. Rybarski, *Angenaherte charakteristische Gleichungen der nichtlinearen konservativen Schwingungssysteme*, Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math. Astronom. Phys. 10 (1962), 519–522.
- [7] A. Rybarski, *A minimum principle in the theory of conservative systems*, Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math. Astronom. Phys. 12 (1964), 21–24.
- [8] A. Krzywicki, A. Rybarski, *On a linearization of an equation of an elastic rod. II*, Zastos. Mat. 7 (1964), 383–390.
- [9] A. Rybarski, *Angenaherte Schwingungsfrequenzformeln für konservative Systeme. I*, Zastos. Mat. 7 (1964), 235–253.
- [10] A. Rybarski, *Angenaherte Schwingungsfrequenzformeln für konservative Systeme. II*, Zastos. Mat. 7 (1964), 255–269.
- [11] J. Mikuś, A. Rybarski, *Continuity of functional representing a period of oscillations of conservative systems*, Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math. Astronom. Phys. 15 (1967), 711–714.
- [12] A. Krzywicki, A. Rybarski, *On some integral inequalities involving Chebyshev weight function*, Colloq. Math. 18 (1967), 147–150.
- [13] A. Krzywicki, A. Rybarski, *On an integral inequality connected with Hardy's inequality*, Zastos. Mat. 10 (1969), 37–41.
- [14] A. Mazurkiewicz, A. Rybarski, *The linearization of differential equations of conservative systems*, Zastos. Mat. 11 (1969/1970), 481–491.
- [15] B. Florkiewicz, A. Rybarski, *A certain modification of Hardy's inequality*, *Collection of articles in commemoration of Władysław Ślebodziński*, Colloq. Math. 26 (1972), 345–348, 385.
- [16] B. Florkiewicz, A. Rybarski, *On an integral inequality connected with Hardy's inequality. III*, Colloq. Math. 27 (1973), 293–296.

- [17] A. Mazurkiewicz, A. Rybarski, *A method for approximate solution of the pendulum-type differential equations*, Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math. Astronom. Phys. 21 (1973), 1001–1004.
- [18] A. Rybarski, C. Ryll-Nardzewski, *Pressureless filtration in a homogeneous and isotropic medium. I*, Mat. Stos. (3) 5 (1975), 157–166.
- [19] B. Florkeiwicz, A. Rybarski, *Some integral inequalities of Sturm-Liouville type*, Colloq. Math. 36 (1976), 127–141.